

Lluís Ruiz Contreras i Silverio Lanza: dos «precursors» de la generació del 98

JORDI CORNELLÀ

LLUÍS RUIZ CONTRERAS, un escriptor entre Castelló i Madrid

LLUÍS RUIZ AMADO DE CONTRERAS(1) va néixer a Castelló d'Empúries el 8 de gener de 1863. El seu naixement va suposar la unió de dues famílies importants de Castelló que fins llavors havien estat enfrontades, els Contreras i els Climent(2). Ramon de Contreras, políticament moderat i amb una petita fortuna feta treballant de recaptador d'imposos, va comprar una casa esplèndida al barri del Puig, on també hi tenien un casal els Climent. Aquesta casa, abacial de Sant Pere de Roda, amb un mirador magnífic des del qual es domina tota la plana de l'Empordà, va ser un dels principals motius de controvèrsia entre dos dels tres germans Ruiz Amado, Lluís i Ramon, cèlebre pedagog jesuïta que va donar nom durant molts anys a l'antiga Escola de Magisteri de Girona. Aquesta casa, que va abandonar als vuit anys per anar a estudiar a Madrid i a la qual tornava als estius, va ser l'escenari d'una anècdota molt recordada a Castelló que defineix perfectament el caràcter de l'escriptor: Ruiz Contreras va fer pintar a una de les parets de la casa un mural amb dones sense roba que va irritar molt el seu germà jesuïta, que no va tardar a emblanquinar les parets. La vida de Ruiz Contreras està farcida d'anècdotes que mostren el seu tarannà liberal, polemitzador i anticlerical. L'escriptor sovintejava la seva casa de l'Empordà als estius i se sentia bé al

seu poble de naixement tot i que el seu caràcter liberal va ser incomprès; a Castelló encara es recorden les senyorettes que hi portava als estius en qualitat de mecanògrafes.

Als vuit anys va anar a Madrid disposat a estudiar la carrera del seu pare (enginyer forestal) a El Escorial, però després d'entrar en contacte amb l'ambient cultural i artístic de Madrid va abandonar els estudis i va començar a escriure a diaris i revistes, primerament a *Revista Contemporànea* i a *El Resumen*, on feia crítica teatral. Una selecció d'aquests articles els aplegà posteriorment a *Desde la platea*, *De guante blanco* i *Dramaturgia literaria*.

Lluís Ruiz Contreras es va casar als 23 anys amb una senyora vídua més gran que ell i que ja tenia quatre filles. Després de dos anys de casats varen tenir el primer fill, que va morir al 1901, quan tot just tenia catorze anys. La seva esposa va morir al 1908.

L'activitat literària de Ruiz Contreras va ser febril; a més de les tres revistes que va fundar, d'una vida molt curta, va escriure una notable quantitat d'articles i contes, va traduir molt (Rachilde, Pascal, Gourmont, Goncourt, Maupassant i France) i va crear una tertúlia literària on s'hi varen reunir els millors escriptors de l'època. L'any 36, temerós dels bombardeigs que arrasaven Madrid, se'n va anar a Barcelona, on diverses famílies el varen acollir, i es va instal·lar en una habitació del carrer Roger de Llúria(3). Llavors ja era un home gran sense recursos econòmics, sense família i amb poc

Lluís Ruiz Contreras
(1863-1953)

èxit com a escriptor que va haver de trampejar la situació com va poder, per això després de la guerra es va acostar al falangisme. La seva amistat amb el ministre Pedro Sáinz Rodríguez li va valer un mitjà per subsistir, una plaça a les patrulles de recuperació i una habitació a la Universitat Industrial. També va fer imprimir un sonet mediocre titulat *Romance de José Antonio en vida y en muerte* per tal que la censura li deixés publicar *La tierra natal*. Gràcies a les amistats falangistes va aconseguir tornar a publicar en diaris, concretament a *El Español*, on va atacar sense pietat els seus antics companys de tertúlia.

Les traduccions d'Anatole France varen ser la seva font d'ingressos més important. La primera novel·la traduïda, *El olmo del paseo*, és de 1905 i va ser ben rebuda pels crítics. Això li va permetre anar traduint-ne l'obra completa. Amb tot, al començament no es venia bé. A més, el plet amb una editorial important per una edició il·legal de Maupassant li va costar que li vetessin les traduccions a les llibreries, però el viatge de France a Buenos Aires va fer reactivar les vendes. A partir de llavors, però sobretot després que el 1921 France guanyés el premi Nobel, els beneficis dels seus llibres varen incrementar-se molt.

El 20 de juny de 1939 va marxar a Madrid, on va haver de lluitar per fer tornar France a les llibreries perquè era d'ideologia socialista i va ser prohibit. Lluís Ruiz Contreras va morir a Madrid, al carrer Lista número 78, el 7 de març de 1953. Feia uns quants anys que al seu pis hi penjava un *Cartel de mi última hora*, on entre altres coses afirmava: «Podéis destruir mis obras, con mi nombre, porque no me preocupó jamás la sarta de letras que distingue a un individuo de otro, sin caracterizar su labor»(4).

Ruiz Contreras, *Revista Nueva* i la generació del 98

Els estudiosos de la literatura espanyola ja han demostrat que el concepte de generació del 98 és una mistificació(5), una creació d'Azorín per tal de protegir-se dels nous escriptors que començaven a despuntar i per amagar el seu passat d'ideologia radical. Lluís Ruiz Contreras va ser un dels tants escriptors que varen viure a cada costat de la frontera del nou segle però que a causa de la seva obra, considerada menor o de poc interès, i de la seva edat, més elevada que els integrants de la generació, no varen passar a formar part d'aquest grup selecte de grans escriptors que va construir Azorín.(6) El cas de Ruiz Contreras, malgrat l'oblit en què es troben desenes d'escriptors coetanis a Pío Baroja, Azorín o Ramiro de Maeztu, presenta un element singular, i és que ell mateix es va vanagloriar durant una bona part de la seva vida d'haver estat el creador de la generació del 98. Aquesta tesi, òbviament poc encertada, no ha creat escola entre els historiadors de la literatura, però no és del tot gratuïta perquè va ser l'editor de la cèlebre *Revista Nueva*, considerada, junt amb *Juventud* i *Electra*, una de les revistes més importants del seu temps. La influència i la importància d'aquesta revista en el moment que es va publicar va ser gairebé nul·la, però posteriorment se li ha atorgat molta rellevància, i

de fet ara és una referència imprescindible a l'hora de parlar de les lletres castellanes de la fi de segle. La revista, de vida efímera, es va començar a publicar el 15 de febrer de 1899 i l'últim número data del 5 de desembre de 1899. Les circumstàncies que envolten la creació de la revista són molt polèmiques, cosa gens estranya si tenim en compte que el seu editor va ser un polemista.

Revista Nueva la creen i promouen Lluís Ruiz Contreras i el novel·lista José María Matheu amb la col·laboració d'altres escriptors com Baroja, que en els deu primers números hi va col·laborar intensament publicant articles, cròniques i relats. A partir del tercer número s'amplia el nombre de col·laboradors, que fonamentalment seran els que participaven a la seva tertúlia literària.

Pío Baroja escriu sarcàsticament sobre l'escriptor i les circumstàncies en les quals es creà la revista a *Aventuras y mixtificaciones de Silvestre Paradox*; Ruiz Contreras i *Revista Nueva* apareixen sota el pseudònim d'Amancio Rodríguez i Lumen. L'opinió que li mereix és clara: «El llamado Ramírez es francamente cochino».(7) Les acusacions que llança Baroja contra Ruiz són diverses; relata, per exemple, la seva odisea per aconseguir mobles sense haver de pagar i l'acusada de voler solucionar els problemes econòmics de la publicació convertint-la en una revista per a l'aristocràcia i posteriorment per als jesuïtes. Atacs similars els trobem a *Juventud*, *egolatría*, on a més Baroja nega el paper de Ruiz en la seva carrera literària: «El

señor Ruiz Contreras dice que me dio a conocer, y por entonces no me conocía nadie; el señor Ruiz Contreras cree que me hizo un gran favor por publicarme unos cuantos artículos, que me vinieron a salir a dos o tres duros cada uno (de menos). Si esto es proteger, yo me voy a sentir protector de medio planeta».(8)

Intentar esbrinar quina va ser l'autèntica posició vital i intel·lectual de l'escriptor no és gens fàcil; és segur, però, que les paraules de Baroja no són fiables perquè la misantropia que patia li va impedir parlar mai bé d'algú. La resposta a *Juventud*, *egolatría* es troba a *Memorias de un desmemoriado*, recull d'articles de premsa: «Repito que *Juventud*, *egolatría* encierra muchas páginas admirables; pero el orgullo necio del autor y su ira impotente le han induido a incluir varias, que un rudimentario decoro y un mínimo de honradez le obligarán a suprimir en las ediciones futuras».(9)

Revista Nueva era una publicació d'aspecte poc cuidat que no seguia una línia de pensament o de creació concreta i que tenia antecedents com *Germinal*, *Vida Literaria* o *Vida Nueva*, també de vida efímera. Hi treballa una barreja molt eclèctica d'escriptors, no és una revista generacional, s'hi barregen autors joves i escriptors consagrats que serveixen per prestigiar la publicació. Hi trobem Unamuno, Baroja, Maeztu i Azorín, però també Silverio Lanza, Matheu o Galdós, a més d'altres escriptors menys coneguts, entre els quals hi havia els joves Salvador Rueda, Cornuty i Villaespesa. Amb el nom de la revista es varen editar llibres d'Ibsen, Benavente, Unamuno i el mateix Ruiz Contreras. Altres projectes de revista varen ser *La Cisterna*, *Revista crítica de historia y literatura españo-*

Silverio Lanza
(1856-1912)

las i *La Lectura*. Totes varen ser efímeres, d'aquesta última, per exemple, només n'edità un número l'any 1897.

La tertúlia dels dimecres al carrer Madera, que va reunir alguns dels escriptors més prestigiosos del seu temps i molts joves que en poc temps es consagrarien, va començar l'any 1896. Hi assistiren periodistes ara desconeguts com Antonio Palomero, Ricardo Fuente i Luis Gabaldón, però també escriptors com Jacinto Benavente, Rubén Darío, Valle-Inclán, Pío Baroja, José Martínez Ruiz, Ramiro de Maeztu i Unamuno quan anava a la capital.(10) Tot i que en aquells anys a Madrid hi havia un gran nombre de tertúlies, les *Memorias de un desmemoriado* presenten la seva com la més important pel que fa a la presència d'escriptors joves.

Una obra extensa però sense èxit

Ruiz Contreras va començar escrivint ressenyes teatrals, i és que allò que més li interessava de la literatura era el teatre. Curiosament, però, el gènere literari que menys diners i «prestigi» li va fer guanyar va ser el teatre. Escriurà sobretot articulisme, però també poesia, contes i novel·la. Amb tot, el gènere que més el va preocupar i amb el qual pretenia aconseguir més renom era l'epistolar, perquè a partir d'un moment determinat de la seva vida, que podem situar quan s'adona que aquells escriptors joves que havien participat a la seva tertúlia ja s'han consagrat i el superen en prestigi, es lliura a una activitat epistolar frenètica que culmina amb un gran arxivador de setze calaixos plens de cartes dirigides als personatges de més relleu del seu temps (la majoria escrites per ell, sembla que rebia poques respostes). Tot això s'havia de publicar després de la seva mort, tot i que el primer volum, *Día tras día*, s'edita el 1950 quan encara era viu.

L'obra de teatre a la qual tenia més estima, *Los padres y los hijos*, té un estil emfàtic i declamatori, amb un to i un tema, les paternitats dubtoses, més sentimental que romàntic, per bé que presenta una certa coloració contemporània amb el tema de l'«indiano» que torna a la ciutat d'origen enriquit i un lleuger tenyit filosòfic nietzschia. El fragment següent exemplifica el to general de l'obra: «Sobre tu impura seducción, sobre tu inconcebible abandono, transcurrieron veinte años... Veinte años de ausencia y de olvido para ti, para mí de constante labor y cuidadoso afecto en esta casa. Hoy vuelves, y envidias los frutos que yo recogí por haber cultivado aquella semilla que tú despreciaste».(11) Els seus contes són millors, més propers a la sensibilitat simbolista.

Lluís Ruiz Contreras és conscient del seu fracàs com a escriptor, i així ho expressa al pròleg *A un crítico novel de Los padres y los hijos*: «Crítico novel, que acoges mis divagaciones: busca entre los nuevos y pregona su nombre. Yo, a las puertas de la doliente ancianidad, sólo puedo esperar misericordia como un gladiador vencido».(12) Paradoxalment la notorietat l'aconseguirà com a traductor del francès. A les traduccions, sempre aprofita per posar-hi un pròleg que combina les consideracions sobre l'obra amb una llista de greuges personals que afecten molt tan-

gencialment la traducció i que permeten que despunti el literat polemista. D'això, n'és un exemple extrem el pròleg a la traducció de *Las provinciales* de Pascal, en el qual resumeix sumàriament la vida del seu germà estalviant qualsevol mena de diplomàcia: «El brillante pedagogo buscó en la Compañía un refugio, después de sufrir tres desorientadores tropiezos: como abogado, como aspirante a profesor y como pretendiente a marido. Sin pleitos, ni cátedra, ni novia... Queda el recurso de ser jesuíta. Y a los veintitrés entró en la Orden».(13) El nexu que uneix la reflexió anterior amb *Las Provinciales*, bastant feble, s'exposa al final del pròleg: «Si el autor de LAS PROVINCIALES resucitara, sin duda restallarí su látigo sobre los pedagogos jesuíticos de ahora, como restalló sobre los veinticuatro doctos casuístas».(14)

Ruiz Contreras tenia renom de crític implacable, i queda justificat a la duríssima crítica que fa del drama *Sense cor* d'Apel·les Mestres, en la qual, directe i franc, li recomana que reduïxi els tres actes de l'obra a un. A la següent carta que li envia s'ha de disculpar: «Mi falta, que reconozco y deploro, consistió en hablarle a usted como hablo para mí, dentro de mí, sin tener presente que no todos acostumbramos a oír y a tolerar juicios tan claros, sobre todo de aquel a quien no se le pidieron».(15)

Ruiz Contreras al llarg de la seva obra utilitzarà molts pseudònims: Impío Zalacaín, Amigo Fritz, senyora Martín (en les receptes de cuina, era un cuiner excel·lent), Armando Guerra (pseudònim molt ajustat al to i les conseqüències de les seves ressenyes) i Luciano Salvador, pseudònim amb el qual escriu *El amigo de las mujeres* [s. a.], llibre amb el qual pretén culturalitzar la dona i millorar el seu estatus social. Altres obres destacables són els assaigs i articles de *La chifladura del ministro: libelo inútil* (1900) i *Dramaturgia castellana* (1901), el drama *En defensa propia: libelo que pudiera servir de prólogo a Los señores [sic] de paper* i el llibre de contes *Palabra y plumas* (1894).

Amics i enemics

Amb Colombine, pseudònim de l'escriptora Carmen de Burgos, hi va tenir una amistat sincera basada en l'admiració mútua. El 18 d'abril de 1918 li escriu: «No vendo ni un libro. El delicioso Anatole, como le llaman irrespetuosamente los liliales que no lo han leído, ni aun después de tenerlo regalado, porque lo vendieron sin cortar las hojas».(16) També hi ha moments d'ironia i cordialitat: «El desmemoriado está satisfecho, pero no es fácil que recuerde los consejos de usted, que mucho estima...! Es tan desmemoriado! El amigo de las mujeres también está satisfecho, y es posible que le veamos resucitar el día menos pensado. Apréstese a venir alguna tarde con Ramón, para tomar cerveza en mi terraza. Sólo hay que subir ciento veinte escalones para disfrutar de un ambiente grato y un panorama espléndido».(17)

El retrat que fa Azorín de Ruiz Contreras és entusiasta i reverencial, afirma que «era el animador de todos; tuvo constantemente por nosotros una viva preocupación; quería que hiciéramos tal o cual cosa, que escribiéramos de este o del otro

Retrat de Juan B. Amorós (Silverio Lanza) que apareix a l'edició de *Cuentos escogidos*.

modo. Y esa preocupación continúa teniéndola. El tiempo no ha pasado para Luis Ruiz Contreras; nos juzga ahora como hace cincuenta años». (18) Azorín el converteix en un símbol, un precursor

la seva generació. Cal, però, dubtar d'aquests elogis; l'èxit literari va canviar el seu punt de vista, perquè l'any 1896 havia escrit a *Literatura*: «Luis Ruiz Contreras, director literario de la *Revista crítica de historia y de literatura españolas*, es ante todo un periodista que ha escrito mucho y no poco malo. Abundan a puñados en sus obras las ideas hechas, los lugares comunes, los juicios anodinos». (19)

El retrat de Ramón Gómez de la Serna conté unes afirmacions molt agudes sobre la seva dramaturgia: «da demasiadas nobles explicaciones en medio de la acción». (20) El seu retrat és amable i transmet admiració: «Yo siempre le estimaba y le admiraba por su condición de literato sutil y de viviente libre y bohemio». (21)

L'escriptor i la terra natal

A *Medio siglo de teatro infructuoso* (1931) l'escriptor es queixa de la seva família, de Castelló i de la seva mala sort literària. Guarda uns bons records de la infantesa: «Viví satisfecho en el caserón ampurdanés con mis abuelitos durante 5 años» (22) i no obstant això, a *La tierra natal* comenta que no el tractaven bé malgrat que estimava la terra. No és estrany que un caràcter tan liberal incomodés una part dels habitants de Castelló, però tot i això no va perdre mai el contacte amb el seu poble. Els articles que escriu a l'*Empordà federal* demostren que sempre va estar interessat pels afers de Castelló. Però la prova més clara d'això és l'interessantíssim text que va escriure per al programa de la festa major de Sant Llorenç l'any 1928, titulat *Un salto de medio siglo: 1878-1928*. Val la pena reproduir-ne un fragment extens: «1878. Vacaciones! Un tren carreta desde Barcelona. Desde Figueras la pesada tartana. La yegua jadea en el arenal y en el repecho del *Pont-vell*. En la casona esperan los abuelitos. Me atranco en un desván donde a hurtadillas garrapateo mis primeros romances. Las cigarras aturden bajo los olivos, las codornices cantan en alfalfas y maizales y los racimos engordan en las viñas lozanas. La felicidad inunda mi corazón. Tengo 15 años.

1928. Un Rolls-royce me trae desde Barcelona. Desde la carretera contemplo emocionado los artísticos perfiles del *Pont-vell* y de la torre catedralicia. El *Pont-nou* mejora el tránsito, pero estas obras nuevas no tendrán vejez: caen un día para ser olvidadas al otro... Nadie nos aguarda en la casona abandonada. Ya no hay viñedos verdes ni olivos añosos. Ya no cantan las cigarras ni las codornices. Todo se aniquila. Tengo 65 años».

La vida enigmàtica de SILVERIO LANZA

Silverio Lanza (pseudònim de Juan Bautista Amorós) va ser un escriptor molt més reservat i enigmàtic que Lluís Ruiz Contreras. Si bé aquest al fragment transcrit del *Cartel a mi última hora* afirmava que no li importava la perdurabilitat del seu nom, el cert és que una

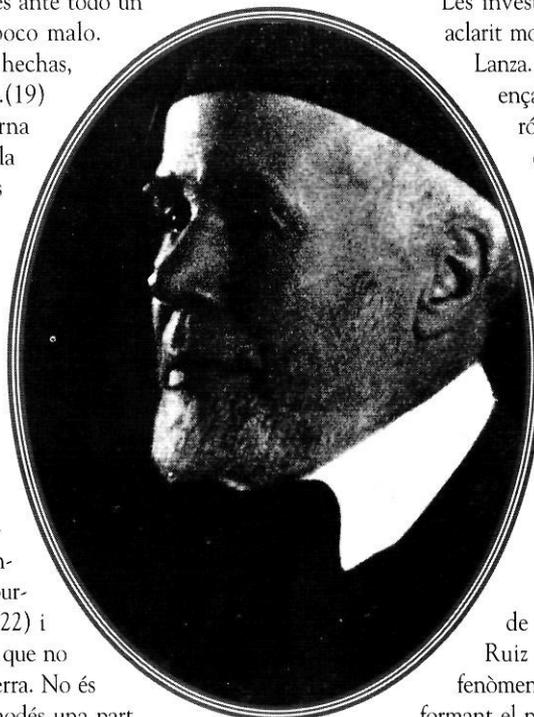
gran part de la seva obra versa sobre ell mateix. No és el cas de Silverio Lanza, que en la seva obra es protegeix de tal manera que fins fa ben poc la majoria de dades biogràfiques que se'n tenien eren imprecises o falses. (23) La fixació per emascarar la seva vida el du a crear un personatge literari, Silverio Lanza, que és el protagonista habitual de les seves obres.

Les investigacions de Juan José Saavedra (24) han aclarit molts dels punts foscos de la vida de Silverio Lanza. Un dels equívocs que cal esmenar és la creença de Carles Rahola que Juan Bautista Amorós provenia d'una família gironina. Aquest error neix arran de la relació epistolar que mantenen Lanza i Rahola i que també implica Lluís Ruiz Contreras. (25) L'any 1907 Carles Rahola, com que volia traduir France al català, va demanar al seu amic Lanza, al qual havia enviat l'any anterior el seu llibre *Pequeños ensayos*, que fes servir la seva amistat amb Ruiz Contreras per aconseguir l'autorització de la traducció. Tot i que eren vells coneguts, habituals de les tertúlies i les redaccions de les revistes literàries, no ho va permetre perquè France encara es venia poc i no volia competència.

A les cartes s'observa que Lanza, a pesar de tenir menys lligams amb Catalunya que Ruiz Contreras, era més comprensiu amb els fenòmens que des de principi de segle estaven transformant el panorama social, cultural i polític català. La politització dels moviments catalanistes feia urgent la necessitat d'una cultura potent oberta a les influències d'Europa. Ruiz Contreras no ho entenia, per això escriu a Rahola: «El alma catalana, la poesía, el teatro regional y la novela descriptiva, es justo que se expresen en catalán. Pero no es conveniente para los mismos catalanes reducir su intelectualidad a su lengua, porque las ideas universales las expresa mejor el castellano». (26) Lanza va desautoritzar les afirmacions de Contreras: «No tengo animosidad sino afecto hacia el Sr. Contreras; pero creo que ha debido complacerle a usted. Si el catalán no sirve para expresar ideas universales, hubiese V. fracasado; y, con esto, sólo V. perdía. Y si V. no hubiese fracasado, tendrían los pensadores universales otro seguro medio de exteriorizar sus ideas». (27)

La família de Juan Bautista Amorós procedia en realitat de Tarragona, d'una família d'importants militars; el seu pare va ser brigadier de l'exèrcit i posteriorment governador de Ceuta; el seu avi era coronel, igual que el seu besavi, que va aconseguir el marquesat de Sotelo. El seu pare, Narcís Amorós i Folch, i la seva mare, Rosario Vázquez Figueroa, eren naturals de Vilallonga del Camp, poble de la província de Tarragona. Juan Bautista, però, va néixer a Madrid el 5 de novembre de 1856. Potser perquè els seus pares varen morir quan era molt jove, va tenir pocs lligams amb el seu poble. De Catalunya coneixia sobretot Barcelona, però als escriptors catalans com Maragall no els interessava gaire la seva obra. Lanza tenia dos germans més grans que ell. Narciso Amorós, el segon, a més de fer una carrera militar brillant que el va dur a general, també va escriure molt sobre temes militars i científics.

El 18 de desembre de 1875 Juan Bautista va ingressar a l'armada, però a causa d'un seguit de malalties va haver d'abandonar-la dos

Ruiz Contreras portava un casquet o solideu per imitar l'aparença d'Anatole France.

anys després. Es va casar amb Justa Bárbara Apolonia. El matrimoni durà nou anys i va ser l'època de més activitat literària de l'autor. Vuit anys després es va casar amb Vicenta Anastasia Tellaeché. El 1886 Lanza abandona Madrid i se'n va a viure a Getafe, poble on podia dur una vida més austera i tranquil·la. Va morir el 30 de maig de 1912.

Amics del món literari

Quan Silverio Lanza va entrar en contacte amb els escriptors joves de Madrid, era un home madur amb una obra que havia tingut molt poca repercussió. Per diversos motius, la figura de Lanza els atraurà molt i, ja sigui perquè vivia aïllat a Getafe o per les estranyes característiques de la seva obra, els escriptors joves li atorgaran un paper de mestre que en la majoria de casos no tenia fonament. És per això que sempre apareix al costat dels escriptors que s'han considerat precursors de la generació del 98: Alejandro Sawa i Ángel Ganivet. En això va tenir més sort que Ruiz Contreras. La vida i el caràcter de Lanza eren prou fascinants com perquè aquesta operació funcionés, i més si tenim en compte que havia anat a la presó per culpa d'una de les seves obres de la mateixa manera que Baudelaire i Flauvert. Una dama es va veure mal reflectida a la novel·la *Ni en la vida ni en la muerte* i el va denunciar. Com a resultat va passar un parell de setmanes a la presó.

La seva casa de Getafe es va convertir en un lloc de pelegrinatge per als escriptors joves, i així Azorín i Baroja el varen visitar abans d'iniciar un dels seus coneguts viatges a Toledo. Ricardo Baroja li dedica un dels interessantíssims capítols de *Gente del 98*. Entre altres coses escriu: «Don Juan Bautista era un hombre extraño. Lo fue en su vida, lo fue en su literatura, lo es hasta después de muerto. Aquel escritor de originalidad admirable, ha sido ahora completamente olvidado». (28) L'admirador més sincer de l'escriptor va ser Ramón Gómez de la Serna, que va ser qui en va rebre més influències. Ramón publicà Lanza a la seva revista *Prometeo* i quan morí va publicar un llibre amb una selecció de la seva obra i escrits inèdits.

Una obra irònica i experimental

A la seva narrativa hi destaquen la consciència social, l'educació i la ciència; és una obra de regeneració farcida d'humor i d'ironia. Lanza és un home independent i compromès que no creu en la llei, la religió ni en la justícia i que està obsessionat amb la mort. Tots aquests trets es reflecteixen en la seva obra, d'un estil aparentment desballestat que en realitat amaga la voluntat d'experimentar amb el llenguatge. Una de les seves fixacions serà la lluita contra el caciquisme, al qual considera el mal del país. L'obsessió amb la mort fa que a moltes novel·les (com *Artuñá* (1892), *El año triste* (1883) o *La rendición de Santiago* (1907)) el protagonista, Silverio Lanza, s'acabi suïcidant. L'obra de Lanza no és gaire extensa, té novel·les com *Mala cuna y mala fosa* (1883), *Ni en la vida ni en la muerte* (1890) i llibres de contes com *El año triste* (1884) o *Cuentos escogidos* (1908). Un bon exemple de la ironia de la seva prosa el trobem a l'*Advertencia de La rendición de Santiago*: «Aún está usted a tiempo de dejarme, lector y señor mío. Olvide usted que para leerme gastó usted unas pesetas; añádalas usted a las muchas que ha empleado mal o le han robado o le han exigido y tire usted este libro sin leerlo, si no sabe usted leer. Quiero decir que si usted buscaba un libro que *adomase* su biblioteca o su mesa de despacho, ha perdido usted su tiempo». (29)

Jordi Cornellà Detrell és llicenciat en filologia catalana.

Notes

1. La informació més completa sobre l'obra i vida de Ruiz Contreras es troba a RIPOLL, Esteve, «Un català, un empordanès, un castellaní a la generació del 98», dins *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, Figueres, vol. 31, 1998 (en premsa). Agraeixo a Esteve Ripoll les informacions sobre Lluís Ruiz Contreras que m'ha proporcionat. També es pot consultar GRANJEL, Luis S., *La generación del 98*, Salamanca, Anaya, 1973.
2. Pels antecedents familiars consulteu FAGES DE CLIMENT, Carles, *Climent*, Olot, Aubert, 1969 i PLA, Josep, *Escrits empordanesos*, Barcelona, Destino, 1980, pàg. 465-466.
3. Els anys que va passar a Barcelona estan ben detallats a BARTRÉS, J., Raimundo, *La «nodriza» de la generación del 98*, Barcelona, Editorial Linosa, 1972.
4. Reproduït a *La «nodriza» de la generación del 98* (vegeu la nota anterior).
5. Vegeu GULLÓN, Ricardo, *La invención del 98 y otros ensayos*, Madrid, Gredos, 1969.
6. Aquests escriptors poc coneguts estan ben estudiats a TRAPIELLO, Andrés, *Los nietos del Cid*, Barcelona, Planeta, 1997.
7. BAROJA, Pío, *Aventuras y mixtificaciones de Silvestre Paradox*, Madrid, Caro Raggio, 1973, pàg. 162.
8. AZORÍN, *Juventud, egolatría*, Madrid, Taurus, 1977, pàg. 136.
9. RUIZ CONTRERAS, Lluís, *Memorias de un desmemoriado*, Madrid, Aguilar, 1946, pàg. 129.
10. Per conèixer l'ambient cultural, polític i social del Madrid de l'època consulteu CALVO CARRILLA, José Luis, *La cara oculta del 98*, Madrid, Cátedra, 1998.
11. RUIZ CONTRERAS, Lluís, *Una obra y un boceto*, Madrid, Publicaciones de Revista Nueva, 1926, pàg. 76.
12. ÍDEM. *Ibidem*, pàg. 16.
13. PASCAL, *Pensamientos seguidos de Las Provinciales*, Madrid, Librería Bergua, 1933, pàg. 315.
14. ÍDEM. *Ibidem*, pàg. 318.
15. RUIZ CONTRERAS, Lluís, *Día tras día*, Madrid, Aguilar, 1951, pàg. 64.
16. UTRERA, Federico, *Memorias de Colombine*, Madrid, Hijos de Muley Rey, 1998, pàg. 160.
17. ÍDEM. *Ibidem*, 319.
18. AZORÍN, *Memorias inmemoriales, Obras Completas*, VIII, Madrid, Aguilar, 1948, pàg. 452.
19. AZORÍN, *Literatura, Obras Completas*, I, Madrid, Aguilar, 1948, pàg. 226.
20. GÓMEZ DE LA SERNA, Ramón, *Retratos completos*, Madrid, Aguilar, 1961, pàg. 367.
21. ÍDEM. *Ibidem*, pàg. 370.
22. RUIZ CONTRERAS, Lluís, *Medio siglo de teatro infructuoso*, Madrid, CIAP, 1931, pàg. 302.
23. Hi ha aquest problema a SERRANO PONCELA, Segundo, «Un raro: Silverio Lanza» dins *El secreto de Melibea*, Madrid, Taurus, 1959 i al pròleg de Luis S. Granjel a LANZA, Silverio, *Obra selecta*, Madrid, Alfaguara, 1966.
24. Ha dedicat tres estudis a Lanza. SAAVEDRA, Juan José, *El humor de Silverio Lanza y Ramón Gómez de la Serna*, Madrid, Libertarias/Prodhufi, 1993; ÍDEM. *Silverio Lanza autor irónico*, Madrid, Orígenes, 1984; ÍDEM. *La narrativa de Silverio Lanza*, Madrid, Universidad Complutense, 1988.
25. L'epistolari es troba a ARAGÓ, Narcís-Jordi i CLARA, Josep, *Els epistolaris de Carles Rahola*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1998.
26. ÍDEM. *Ibidem*, pàg. 175.
27. ÍDEM. *Ibidem*, pàg. 76.
28. BAROJA, Ricardo, *Gente del 98*, Madrid, Cátedra, 1989, pàg. 192.
29. LANZA, Silverio, *Obra completa de Silverio Lanza*, Madrid, Alfaguara, 1966, pàg. 145.